Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

13. februar 2020 *

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde i straffesager – direktiv (EU) 2016/343 – uskyldighedsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager – artikel 8, stk. 1 og 2 – betingelser i henhold til en national lovgivning med henblik på gennemførelsen af en udeblivelsessag – tiltaltes undladelse af at give møde i visse retsmøder af grunde, som de pågældende selv har kontrol over eller ikke har kontrol over – ret til en retfærdig rettergang«

I sag C-688/18,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Spetsializiran nakazatelen sad (særlig domstol i straffesager, Bulgarien) ved afgørelse af 22. oktober 2018, indgået til Domstolen den 6. november 2018, i straffesagen mod

TX,

UW,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M. Safjan (refererende dommer), og dommerne L. Bay Larsen og C. Toader,

generaladvokat: P. Pikamäe,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– den portugisiske regering ved L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa, L. Medeiros og D. Pires, som befuldmægtigede,

– Europa-Kommissionen ved R. Troosters og Y. Marinova, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

* Processprog: bulgarsk.

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 8, stk. 1 og 2, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/343 af 9. marts 2016 om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager (EUT 2016, L 65, s. 1).

2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en straffesag indledt mod TX og UW for deres deltagelse i en organiseret kriminel gruppe.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Følgende fremgår af 9., 33.-37., 44. og 47. betragtning til direktiv 2016/343:

»(9) Formålet med dette direktiv er at styrke retten til en retfærdig rettergang i straffesager ved at fastsætte fælles minimumsregler for visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen.

[…]

(33) Retten til en retfærdig rettergang er et af grundprincipperne i et demokratisk samfund. De mistænktes og tiltaltes ret til at være til stede under retssagen udspringer af denne ret og bør være sikret i hele [Den Europæiske Union].

(34) Hvis mistænkte eller tiltalte af grunde, som de pågældende ikke selv har kontrol over, ikke er i stand til at være til stede under retssagen, bør vedkommende have mulighed for at anmode om et nyt tidspunkt for retssagen inden for de tidsfrister, som er fastsat i national ret.

(35) De mistænktes og tiltaltes ret til at være til stede under retssagen er ikke absolut. På visse betingelser bør mistænkte og tiltalte udtrykkeligt eller stiltiende, men dog utvetydigt, have mulighed for at give afkald på denne ret.

(36) Under visse omstændigheder bør det være muligt at afsige en afgørelse om en mistænkts eller tiltalts skyld eller uskyld, selv om den pågældende person ikke er til stede under retssagen. Dette kan være tilfældet, såfremt den mistænkte eller tiltalte i tide er blevet underrettet om retssagen og oplyst om konsekvenserne af at undlade at give møde, og ikke desto mindre undlader at give møde. Underretning af en mistænkt eller tiltalt om retssagen bør forstås som at indkalde vedkommende personligt eller ad anden vej at give den pågældende en officiel meddelelse om tid og sted for retssagen på en måde, der gør det muligt for vedkommende at blive bekendt med retssagen. Underretning af den mistænkte eller tiltalte om konsekvenserne af at undlade at give møde bør navnlig forstås som at underrette den pågældende om, at der kan afsiges en afgørelse, uden at vedkommende møder op til retssagen.

(37) Det bør også være muligt at afholde en retssag, der kan resultere i en afgørelse om skyld eller uskyld, uden at en mistænkt eller tiltalt er til stede, hvis den pågældende er blevet underrettet om retssagen og har givet en advokat, som er udpeget af den pågældende eller af staten, fuldmagt til at repræsentere sig under retssagen, og som repræsenterede den mistænkte eller tiltalte.

[…]

(44) Princippet om EU-rettens effektive virkning kræver, at medlemsstaterne indfører egnede og effektive retsmidler i tilfælde af tilsidesættelse af en ret, som enkeltpersoner er blevet tillagt ved EU-retten. Et effektivt retsmiddel i tilfælde af tilsidesættelse af en af de rettigheder, der er fastsat i dette direktiv, bør, for at beskytte retten til en retfærdig rettergang og retten til et forsvar, så vidt muligt have den virkning, at de mistænkte eller tiltalte sættes i samme situation, som de ville have befundet sig i, såfremt tilsidesættelsen ikke havde fundet sted.

[…]

(47) I dette direktiv overholdes de grundlæggende rettigheder og principper, som er anerkendt i [Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, herefter »chartret«] og [den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950, herefter »EMRK«], herunder forbuddet mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling, retten til frihed og sikkerhed, respekten for privatliv og familieliv, retten til respekt for menneskets integritet, børns rettigheder, integration af mennesker med handicap, retten til adgang til effektive retsmidler og retten til en retfærdig rettergang, uskyldsformodningen og retten til et forsvar. Der bør især tages hensyn til artikel 6 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU), hvori det hedder, at Unionen anerkender de rettigheder, friheder og principper, der findes i chartret, og hvorefter de grundlæggende rettigheder, som de er garanteret ved EMRK, og som de følger af medlemsstaternes fælles forfatningsmæssige traditioner, udgør generelle principper i EU-retten.«

4 Dette direktivs artikel 1, der har overskriften »Genstand«, fastsætter følgende:

»Dette direktiv fastlægger fælles minimumsregler vedrørende:

a) visse aspekter af uskyldsformodningen i straffesager

b) retten til at være til stede under retssagen i straffesager.«

5 Det nævnte direktivs artikel 8 med overskriften »Retten til at være til stede under retssagen« fastsætter i stk. 1 og 2:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at mistænkte eller tiltalte har ret til at være til stede under retssagen.

2. Medlemsstaterne kan fastsætte, at en retssag, der kan resultere i en afgørelse om en mistænkts eller tiltalts skyld eller uskyld, kan afholdes, uden at vedkommende er til stede, på betingelse af:

a) at den mistænkte eller tiltalte i tide er blevet underrettet om retssagen og oplyst om konsekvenserne af at undlade at give møde, eller

b) at den mistænkte eller tiltalte, der er blevet underrettet om retssagen, repræsenteres af en befuldmægtiget advokat, som er udpeget enten af den mistænkte eller tiltalte eller af staten.«

Bulgarsk ret

6 Artikel 55, stk. 1, i Nakazatelno-protsesualen kodeks (strafferetsplejeloven, herefter »NPK«) bestemmer:

»Tiltalte har følgende rettigheder:

[…]

at være til stede under retssagen i straffesager […]«

7 NPK's artikel 94, stk. 1, fastsætter:

»Det er et krav, at en forsvarer (advokat) bistår den tiltalte i straffesagen, hvis:

[…]

8. sagen behandles, uden at tiltalte er til stede

[…]«

8 NPK's artikel 247b, stk. 1, bestemmer:

»Den refererende dommer bestemmer, at en kopi af anklageskriftet forkyndes for tiltalte. Ved forkyndelsen af anklageskriftet underrettes den tiltalte om, at det indledende retsmøde er blevet berammet, og om de punkter, der er omhandlet i artikel 248, stk. 1, om dennes ret til at give møde med en forsvarer og om dennes mulighed for at få udpeget en forsvarer i de tilfælde, der er omhandlet i artikel 94, stk. 1, samt om det forhold, at sagen kan behandles og afgøres i dennes fravær, for så vidt som betingelserne i artikel 269 er opfyldt.«

9 NPK's artikel 269 har følgende ordlyd:

»1) I sager, hvor den tiltalte er blevet tiltalt for en alvorlig straffelovsovertrædelse, er den pågældendes tilstedeværelse under retsmødet obligatorisk.

2) Retten kan anordne, at den tiltalte ligeledes skal give møde i de tilfælde, hvor den pågældendes tilstedeværelse ikke er obligatorisk, når dette er nødvendigt med henblik på fastlæggelsen af, hvad der er objektivt sandt.

3) Såfremt dette ikke er til hinder for fastlæggelsen af, hvad der er objektivt sandt, kan sagen behandles, uden at tiltalte er til stede, såfremt:

[…]

3. den pågældende er behørigt indkaldt, ikke har oplyst nogen gyldige grunde til, at denne har undladt at give møde, og den fremgangsmåde, der er fastsat i NPK's artikel 247b, stk. 1, er blevet overholdt.

[…]«

10 NPK's artikel 423 bestemmer:

»1) En person, der dømt in absentia, kan inden for en frist på seks måneder, regnet fra det tidspunkt, hvor den pågældende får kendskab til den endelige straffedom, eller tidspunktet for den faktiske udlevering af den pågældende til Republikken Bulgarien fra et andet land, fremsætte begæring om genoptagelse af straffesagen under henvisning til, at vedkommende ikke var til stede under behandlingen heraf. Begæringen tages til følge, medmindre den dømte person er forsvundet efter meddelelsen om anklageskriftet i forbindelse med den indledende procedure med den virkning, at proceduren i henhold til artikel 247b, stk. 1, ikke kan gennemføres, eller ikke har givet møde under retsmødet uden gyldig grund, efter at den nævnte procedure er blevet gennemført.

2) Begæringen har ikke opsættende virkning for fuldbyrdelsen af straffedommen, medmindre retten træffer en anden afgørelse.

3) Sagen om genoptagelse af straffesagen afsluttes, såfremt personen dømt in absentia udebliver fra retsmødet uden en gyldig grund.

[…]«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

11 Spetsializirana prokuratura (særlig anklagemyndighed, Bulgarien) har indledt straffesager mod 13 personer, som er tiltalt for at være ledere og/eller medlemmer af en organiseret kriminel gruppe, hvis formål var at begå drab, røverier og tyverier, samt for at have begået andre lovovertrædelser inden for rammerne af denne kriminelle gruppe. To af de tiltalte er TX og UW, som foreholdes at have været medlemmer af den nævnte kriminelle gruppe, hvilket er en strafbar handling, der kan straffes med frihedsberøvelse i tre til ti år.

12 TX og UW er blevet underrettet om de betingelser, hvorunder deres sag kan gennemføres, uden at de er til stede, navnlig i det tilfælde, at de uden gyldig grund undlader at give møde, og om det forhold, at den endelige afgørelse af sagens realitet i et sådant tilfælde vil være bindende for dem og ikke kan anfægtes med den begrundelse, at de ikke selv personligt har været til stede under retssagen.

13 I forbindelse med TX og UW's retssag for Spetsializiran nakazatelen sad (særlig domstol i straffesager, Bulgarien) er der i første omgang blevet afholdt syv retsmøder. Ved hvert af disse retsmøder er sagen blevet udsat. Henset til visse af de tiltaltes fravær på grund af sygdom på tidspunktet for de nævnte retsmøder har den forelæggende ret ikke indledt en retslig undersøgelse og har ikke foranstaltet bevisoptagelse. Retten har efterprøvet rigtigheden af grundene til disse fravær, men har på trods af megen tvivl ikke kunnet fastslå, at de tiltaltes fravær ikke var begrundet.

14 Ved afgørelser af 19. og 26. april 2017 tog den forelæggende ret stilling til muligheden for i hovedsagen at afholde et retsmøde, uden at de nævnte tiltalte var tilstede.

15 I denne forbindelse konstaterede den forelæggende ret for det første, at de tiltaltes tilstedeværelse ikke var nødvendig »med henblik på fastlæggelse af, hvad der er objektivt sandt« som omhandlet i den nationale lovgivning for så vidt angik de foreholdte overtrædelser.

16 Dels fastslog den forelæggende ret, med hensyn til behandlingen af hovedsagen i en af de tiltaltes fravær, på grundlag af national lovgivning følgende fremgangsmåde:

– Den berørtes advokat skal være til stede og forsvare den pågældende effektivt.

– Den berørte tilsendes en kopi af en udskrift af retsbogen, således at vedkommende kan gøre sig bekendt med den retslige undersøgelse og de beviser, der er optaget, uden at den pågældende var til stede.

– Den berørte skal have mulighed for at give udtryk for sit ønske om, at der foretages en ny optagelse af disse beviser i den pågældendes tilstedeværelse.

– En berørt, der ikke har givet møde af grunde, som den pågældende ikke selv har kontrol over, har ret til, at de foranstaltninger, som er afsluttet, gentages i den pågældendes tilstedeværelse.

– En berørt, der ikke har givet møde af grunde, som den pågældende selv har kontrol over, har efter anmodning ret til, at de foranstaltninger, som er foretaget, gentages, når den pågældendes personlige deltagelse i den konkrete bevisoptagelse er nødvendig for at beskytte vedkommendes interesser.

17 I løbet af de 12 retsmøder, der blev afholdt efter afgørelserne af 19. og 26. april 2017, gav visse af de tiltalte ikke møde af forskellige grunde.

18 TX gav således ikke møde i retsmødet den 16. maj 2018 af en grund, som han ikke selv havde kontrol over, nemlig sygdom. Hvad angik UW, ønskede denne ikke at give møde i dette retsmøde. De blev begge to forsvaret af de advokater, som de havde befuldmægtiget til at repræsentere sig. TX og UW fik tilsendt kopier af udskriften af retsbogen vedrørende dette retsmøde, således at de kunne gøre sig bekendt med den bevisoptagelse, der var foretaget, uden at de var til stede.

19 TX og UW gav møde i det derpå følgende retsmøde, som blev afholdt den 30. maj 2018. I samråd med deres advokater erklærede de, at de var blevet bekendt med udskriften af retsbogen fra retsmødet den 16. maj 2018 og med de oplysninger, der havde været genstand for den bevisoptagelse, der var blevet foretaget, da de ikke var til stede, og at de ikke ønskede, at disse beviser blev optaget på ny under deres deltagelse. De foranstaltninger, der var blevet iværksat uden deres deltagelse, blev ikke gentaget.

20 TX gav på ny på grund af sygdom ikke møde i det retsmøde, der fandt sted den 1. oktober 2018. Han var i dette retsmøde repræsenteret af en advokat. Da TX ikke var til stede, foretog den forelæggende ret optagelse af visse beviser og afhørte bl.a. det kronvidne, som anklagemyndigheden havde indkaldt. TX fik tilsendt en kopi af udskriften af retsbogen fra dette retsmøde, således at han kunne blive bekendt med den bevisoptagelse, der var foretaget i hans fravær.

21 TX gav møde i det følgende retsmøde, der blev afholdt den 17. oktober 2018. I samråd med sin advokat erklærede TX, at han var blevet bekendt med udskriften fra retsbogen fra retsmødet af 1. oktober 2018 og med det bevismateriale, der havde været genstand for bevisoptagelse, uden at han havde været til stede, og at han ønskede at deltage personligt i afhøringen af det kronvidnet. Den forelæggende ret imødekom denne anmodning og foretog en yderligere afhøring af dette vidne. TX fik mulighed for at deltage fuldt ud i denne afhøring og for at stille alle de spørgsmål, som han ønskede.

22 For så vidt angår UW har den forelæggende ret anført, at det i henhold til national lovgivning er et krav for, at en udeblivelsesprocedure kan gennemføres – efter samtykke på oplyst grundlag fra den tiltalte – at den pågældende er underrettet om straffesagen og konsekvenserne af at undlade at give møde, og at deltagelse af en advokat er obligatorisk, hvilke garantier er omhandlet i artikel 8, stk. 2, litra a) og b), i direktiv 2016/343.

23 Den forelæggende ret har fremhævet, at den er i tvivl om, hvorvidt den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning er forenelig med EU-retten, navnlig henset til 35. betragtning til direktiv 2016/343, og at denne tvivl vedrører de betingelser, hvorunder afkaldet på at være til stede under retssagen gyldigt kan gives.

24 Hvad angår TX, som af grunde, som han ikke selv havde kontrol over, nemlig sygdom, ikke gav møde i visse retsmøder, er den forelæggende ret af den opfattelse, at der i lyset af 34. betragtning til direktiv 2016/343 kunne konstateres en tilsidesættelse af dennes ret til at være til stede under straffesagen, for så vidt som hans fravær var undskyldeligt. Den forelæggende ret er herved i tvivl om, hvorvidt der faktisk foreligger en sådan tilsidesættelse, i betragtning af de foranstaltninger, der er iværksat efter disse retsmøder på anmodning fra TX.

25 I denne henseende ønsker den forelæggende ret for så vidt angår det retsmøde, der blev afholdt den 16. maj 2018, oplyst, om TX's erklæring om ikke at anmode om gentagelse af de foranstaltninger, der var blevet iværksat, udgør et gyldigt afkald på retten til at være til stede under retssagen, og om den mulighed for at give afkald, der er fastsat i 35. betragtning til direktiv 2016/343, ligeledes finder anvendelse for så vidt angår allerede foretagne processuelle skridt. Hvad angår det retsmøde, der fandt sted den 1. oktober 2018, ønsker den forelæggende ret oplyst, om den supplerende afhøring under TX's tilstedeværelse af det vidne, som anklagemyndigheden havde indkaldt, er tilstrækkeligt, henset til 44. betragtning til direktiv 2016/343.

26 Den forelæggende ret har præciseret, at TX's og UW's advokater har deltaget i alle de retsmøder, der er blevet afholdt i hovedsagen.

27 Under disse omstændigheder har Spetsializiran nakazatelen sad (særlig domstol i straffesager) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er tiltaltes ret til at være til stede under retssagen i henhold til artikel 8, stk. 1 og 2, i direktiv […] 2016/343, sammenholdt med 35. og 44. betragtning til [dette] direktiv[…], tilsidesat, hvis et af retsmøderne i straffesagen har fundet sted, uden at tiltalte har været til stede, og denne er behørigt indkaldt, underrettet om konsekvenserne af at undlade at give møde og forsvaret af en advokat, som [den pågældende] har valgt, såfremt

a) [den pågældende] ikke er mødt af en grund, som [den pågældende] selv har kontrol over ([idet den pågældende] nemlig har besluttet sig for ikke at deltage i det konkrete retsmøde)

b) [den pågældende] ikke er mødt af en grund, som [den pågældende] ikke selv har kontrol over (nemlig sygdom), såfremt [den pågældende] efterfølgende er blevet underrettet om foranstaltninger, der er foretaget, uden at [den pågældende] var til stede, og på et oplyst grundlag har besluttet og erklæret, at

– [den pågældende] ikke under påberåbelse af sit manglende fremmøde anfægter lovligheden af disse foranstaltninger og ikke forlanger, at de gentages i hans tilstedeværelse

– [den pågældende] ønsker at deltage i disse foranstaltninger, hvorefter retten har gennemført en yderligere afhøring af den person, som tiltalte har nævnt, og gjort det muligt for tiltalte at deltage fuldt ud i afhøringen.«

Det præjudicielle spørgsmål

28 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 8, stk. 1 og 2, i direktiv 2016/343 skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for en national lovgivning, hvori det er fastsat, at i den situation, hvor tiltalte er blevet underrettet i tide om retssagen og om konsekvenserne af at undlade at give møde, og hvor den pågældende er repræsenteret af en befuldmægtiget advokat, som vedkommende har udpeget, er den pågældendes ret til at være til stede under retssagen ikke tilsidesat, når:

– den pågældende utvetydigt har besluttet ikke at give møde i et retsmøde, der afholdes i forbindelse med vedkommendes retssag, eller

– den pågældende ikke har givet møde i et af disse retsmøder af grunde, som denne ikke har kontrol over, såfremt vedkommende efter dette retsmøde er blevet underrettet om foranstaltninger, der er blevet iværksat i den pågældendes fravær, og vedkommende har truffet en afgørelse på oplyst grundlag og enten erklæret, at denne ikke under påberåbelse af sit manglende fremmøde anfægter lovligheden af disse foranstaltninger, eller at den pågældende ønsker at deltage i disse foranstaltninger, hvilket har foranlediget den påkendende nationale ret til at gentage de nævnte foranstaltninger, herunder ved at foretage en supplerende afhøring af et vidne, hvor tiltalte fuldt ud har haft mulighed for at deltage i afhøringen.

29 Indledningsvis bemærkes, at genstanden for direktiv 2016/343, således som dette fremgår af artikel 1 i og niende betragtning til dette direktiv, er at fastlægge fælles minimumsregler vedrørende visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager (dom af 19.9.2018, Milev, C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, præmis 45, og af 5.9.2019, AH m.fl. (Uskyldsformodningen), C-377/18, EU:C:2019:670, præmis 38).

30 Desuden bemærkes, at dette direktiv, henset til den minimumsharmonisering, der forfølges hermed, ikke skal fortolkes som et fuldstændigt og udtømmende instrument (jf. i denne retning kendelse af 12.2.2019, RH, C-8/19 PPU, EU:C:2019:110, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).

31 I denne henseende fastsætter det nævnte direktivs artikel 8, stk. 1, at medlemsstaterne sikrer, at mistænkte eller tiltalte har ret til at være til stede under retssagen.

32 Det er præciseret i 35. betragtning til samme direktiv, at de mistænktes og tiltaltes ret til at være til stede under retssagen ikke er absolut, og at mistænkte og tiltalte på visse betingelser udtrykkeligt eller stiltiende, men dog utvetydigt, bør have mulighed for at give afkald på denne ret.

33 Artikel 8, stk. 2, i direktiv 2016/343 bestemmer således, at medlemsstaterne kan fastsætte, at en retssag, der kan resultere i en afgørelse om en mistænkts eller tiltalts skyld eller uskyld, kan afholdes, uden at vedkommende er til stede, på betingelse af, at den mistænkte eller tiltalte i tide er blevet underrettet om retssagen og oplyst om konsekvenserne af at undlade at give møde i dennes sag, jf. denne bestemmelses litra a), eller på betingelse af, at den mistænkte eller tiltalte, der er blevet underrettet om retssagen, repræsenteres af en befuldmægtiget advokat, som er udpeget enten af den mistænkte eller tiltalte eller af staten, jf. den nævnte bestemmelses litra b).

34 Det fremgår endvidere af 47. betragtning til direktiv 2016/343, at direktivet overholder de grundlæggende rettigheder og principper, som er anerkendt i chartret og i EMRK, herunder retten til en retfærdig rettergang, uskyldsformodningen og retten til et forsvar.

35 Som det følger af 33. betragtning til dette direktiv, udspringer de mistænktes eller tiltaltes ret til at være til stede under retssagen af retten til en retfærdig rettergang, der er fastsat i EMRK's artikel 6, der svarer til chartrets artikel 47, stk. 2 og 3, og artikel 48, således som det er præciseret i forklaringerne til Chartret om grundlæggende rettigheder (EUT 2007, C 303, s. 17).

36 I denne henseende fremgår det af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis, at afholdelse af et offentligt retsmøde udgør et grundlæggende princip, der er fastsat i EMRK's artikel 6. Dette princip har en særlig betydning på det strafferetlige område, hvor der generelt skal være en ret i første instans, som fuldt ud opfylder kravene i EMRK's artikel 6, og hvor en borger lovligt kan kræve at blive »hørt« og at drage fordel af bl.a. muligheden for mundtligt at redegøre for sine forsvarsanbringender, at høre belastende forklaringer og at afhøre og krydsforhøre vidnerne (Menneskerettighedsdomstolen, 23.11.2006, Jussila mod Finland, CE:ECHR:2006:1123JUD007305301, § 40, og Menneskerettighedsdomstolen, 4.3.2008, Hüseyin Turan mod Tyrkiet, CE:ECHR:2008:0304JUD001152902, § 31).

37 Ifølge denne retspraksis er hverken ordlyden af eller ånden bag EMRK's artikel 6 til hinder for, at en person frivilligt, udtrykkeligt eller stiltiende giver afkald på garantierne vedrørende en retfærdig rettergang. Imidlertid skal afkaldet på retten til at være til stede i retsmødet godtgøres utvetydigt og under sikring af de nødvendige garantier i forhold til rettighedens betydning. Desuden må afkaldet ikke være i strid med væsentlige samfundsinteresser (Menneskerettighedsdomstolen, 1.3.2006, Sejdovic mod Italien, CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, § 86, og Menneskerettighedsdomstolen, 13.3.2018, Vilches Coronado m.fl. mod Spanien, CE:ECHR:2018:0313JUD005551714, § 36).

38 I hovedsagen er der blevet indledt strafforfølgning mod flere personer for at have ledet og/eller deltaget i en organiseret kriminel gruppe. De tiltalte blev på det indledende stadium af deres retssag, på grundlag af national lovgivning, underrettet om betingelserne for, at retssagen i det tilfælde, at de undlod at give møde uden en gyldig grund, kunne blive gennemført til trods for deres fravær. De tiltaltes advokater deltog desuden i alle de retsmøderne i forbindelse med retssagen mod dem.

39 Det præjudicielle spørgsmål vedrører for det første den situation, hvori en tiltalt bevidst giver afkald på at give møde i et af de retsmøder, der afholdes i forbindelse med retssagen mod den pågældende.

40 Henset til selve ordlyden af artikel 8, stk. 2, i direktiv 2016/343 skal det bemærkes, at i en sag som den i hovedsagen omhandlede er såvel betingelserne i denne bestemmelses litra a) som i denne bestemmelses litra b) blevet overholdt.

41 Det fremgår i øvrigt af forelæggelsesafgørelsen, at UW's afkald på sin ret til at være til stede i retsmødet blev afgivet under afgivelse af de nødvendige garantier i forhold til rettighedens betydning, og dette afkald ses endvidere ikke at være i strid med væsentlige samfundsinteresser.

42 Under disse omstændigheder må det fastslås, at artikel 8, stk. 2, i direktiv 2016/343 ikke er til hinder for en national lovgivning, hvori det er fastsat, at en tiltalts ret til at være stede under retssagen ikke er tilsidesat, når den pågældende utvetydigt har besluttet ikke at give møde i et af de retsmøder, der afholdes i forbindelse med vedkommendes retssag, når den pågældende er blevet underrettet om dette retsmøde og i dette retsmøde er blevet repræsenteret af en befuldmægtiget advokat.

43 Den forelæggende rets spørgsmål vedrører for det andet den situation, hvori den tiltalte ikke har kunnet give møde i retsmøder, som afholdes i forbindelse med vedkommendes retssag, af en grund, som vedkommende ikke selv havde kontrol over, nemlig sygdom.

44 Det fremgår af ordlyden af 34. betragtning til direktiv 2016/343, at hvis mistænkte eller tiltalte af grunde, som de pågældende ikke selv har kontrol over, ikke er i stand til at være til stede under retssagen, bør vedkommende have mulighed for at anmode om et nyt tidspunkt for retssagen inden for de tidsfrister, som er fastsat i national ret.

45 Den forelæggende ret har for det første stillet Domstolen spørgsmål vedrørende den situation, hvori den tiltalte, der af en grund, som den pågældende ikke selv har kontrol over, ikke har kunnet give møde i et retsmøde, som blev afholdt i forbindelse med vedkommendes retssag, og hvori denne er blevet underrettet om de foranstaltninger, der er iværksat i den pågældendes fravær i dette retsmøde, og den nævnte tiltalte har erklæret, at denne ikke under påberåbelse af sit manglende fremmøde anfægter lovligheden af disse foranstaltninger og ikke forlanger, at de gentages i den pågældendes tilstedeværelse.

46 I denne sammenhæng skal det fastslås, at en sådan stilling kan anses for at udgøre et utvetydigt afkald på retten til at være til stede i det pågældende retsmøde.

47 For det andet har den forelæggende ret henvist til den situation, hvori den tiltalte ønsker, at de foranstaltninger, der blev iværksat i vedkommendes fravær, gentages i den pågældendes tilstedeværelse, hvilket kræver en supplerende afhøring af et vidne, hvor tiltalte fuldt ud har haft mulighed for at deltage i afhøringen.

48 I denne henseende bemærkes, at en person, der har opnået, at foranstaltninger, som er blevet iværksat i retsmøder, hvor den pågældende ikke kunnet give møde, gentages i vedkommendes tilstedeværelse, ikke kan anses for ikke at have været til stede under retssagen.

49 Henset til ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 8, stk. 1 og 2, i direktiv 2016/343 skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for en national lovgivning, hvori det er fastsat, at i den situation, hvor tiltalte er blevet underrettet i tide om retssagen og om konsekvenserne af at undlade at give møde, og hvor den pågældende er repræsenteret af en befuldmægtiget advokat, som vedkommende har udpeget, er den pågældendes ret til at være til stede under retssagen ikke tilsidesat, når

– den pågældende utvetydigt har besluttet ikke at give møde i et retsmøde, der afholdes i forbindelse med vedkommendes retssag, eller

– den pågældende ikke har givet møde i et af disse retsmøder af grunde, som denne ikke har kontrol over, såfremt vedkommende efter dette retsmøde er blevet underrettet om foranstaltninger, der er blevet iværksat i den pågældendes fravær, og vedkommende har truffet en afgørelse på oplyst grundlag og enten erklæret, at denne ikke under påberåbelse af sit manglende fremmøde anfægter lovligheden af disse foranstaltninger, eller at den pågældende ønsker at deltage i disse foranstaltninger, hvilket har foranlediget den påkendende nationale ret til at gentage de nævnte foranstaltninger, herunder ved at foretage en supplerende afhøring af et vidne, hvor tiltalte fuldt ud har haft mulighed at deltage i afhøringen.

Sagsomkostninger

50 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Sjette Afdeling) for ret:

Artikel 8, stk. 1 og 2, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/343 af 9. marts 2016 om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for en national lovgivning, hvori det er fastsat, at i den situation, hvor tiltalte er blevet underrettet i tide om retssagen og om konsekvenserne af at undlade at give møde, og hvor den pågældende er repræsenteret af en befuldmægtiget advokat, som vedkommende har udpeget, er den pågældendes ret til at være til stede under retssagen ikke tilsidesat, når

— **den pågældende utvetydigt har besluttet ikke at give møde i et retsmøde, der afholdes i forbindelse med vedkommendes retssag, eller**

— **den pågældende ikke har givet møde i et af disse retsmøder af grunde, som denne ikke har kontrol over, såfremt vedkommende efter dette retsmøde er blevet underrettet om foranstaltninger, der er blevet iværksat i den pågældendes fravær, og vedkommende har truffet en afgørelse på oplyst grundlag og enten erklæret, at denne ikke under påberåbelse af sit manglende fremmøde anfægter lovligheden af disse foranstaltninger, eller at den pågældende ønsker at deltage i disse foranstaltninger, hvilket har foranlediget den påkendende nationale ret til at gentage de nævnte foranstaltninger, herunder ved at foretage en supplerende afhøring af et vidne, hvor tiltalte fuldt ud har haft mulighed at deltage i afhøringen.**

Underskrifter